

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل متن قوانین - تصویبنامه ها - صورت مفصل مذاکرات مجلس شورای ملی - مذاکرات مجلس سنا - اخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین نامه ها - بخشنامه ها - آگهی های رسمی و قانونی سؤالات

سال ششم - شماره ۱۵۲۷

صفحه ۱

فهرست مطالب

شنبه ۱۴ خرداد ماه ۱۳۲۹

دوره شانزدهم قانونگذاری

شماره مسلسل ۴۶

مذاکرات مجلس شورای ملی

جلسه ۴۶

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز ۳ شنبه دوم خرداد ماه ۱۳۲۹

فهرست مطالب :

- ۱ - بیانات قبل از دستور آقایان بهادری - ناصر صدری - شوشتری - غلامرضا فولادوند .
- ۲ - تصویب صورت مجلس ۲۴ اردیبهشت ماه .
- ۳ - قرائت نامه آقای دکتر مصدق راجع باستجازه نطق در جلسه بعد .
- ۴ - دو فقره لایحه بوسیله آقای وزیر دارائی .
- ۵ - بقیه مذاکره در گزارش کمیسیون قوانین دارائی راجع بفروش خالصجات .
- ۶ - قرائت گزارش همایات یکماه کمیسیون عرایض .
- ۷ - تعیین موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه .

مجلس ساعت نویسی و دو دقیقه صبح بریاست آقای جواد کتیبه (نایب رئیس) تشکیل شد

نایب رئیس - اسامی غائبین قرائت میشود (صورت اسامی غائبین توسط آقای صدر زاده (منشی) بشرح زیر قرائت شد)

غائبین با اجازه آقایان : محمود محمودی - فرهودی - محمد علی منصف - محمد علی مسعودی - دکتر طباطبائی - علی اصغر سررئیپ زاده - دکتر هدایتی - دکتر غلامرضا کیان - دکتر سید امامی - احمد حمیدیه - کشاورز صدر .
غائبین بی اجازه - آقایان : شکرالله صفوی - مرتضی حکمت - ابوالفتح قهرمان - سالار سندیجی

منوچهر تیمور تاش - عبدالوهاب اقبال - لطفعلی معدل - محمد سود آور - کورغانلی - کجهد جواد مسعودی .

دیر آمدگان با اجازه آقایان : دولتشاهی دو ساعت - امیری فراگوزلو ۳ ساعت - سالار بهزادی دو ساعت و نیم

دیر آمدگان بی اجازه آقایان : خاکسار ۴ دقیقه - دکتر مصباح زاده ۴۰ دقیقه - عزیز اعظم زنگنه ۳۰ دقیقه - خسرو قشقائی ۳۰ دقیقه - ابریشم کار ۲۰ دقیقه - تولیت یک ساعت - حسن اکبر یک

ساعت - شهاب خسروانی ۳۰ دقیقه - ثقة الاسلامی ۲۰ دقیقه - مهدوی ۲۰ دقیقه - عباد تربتی ۲۰ دقیقه - دکتر راجبی ۳۰ دقیقه - پیراسته ۲۰ دقیقه - حکیمی یک ساعت - کاظم شیبانی ۲۰ دقیقه - دکتر بقائی یک ساعت

نایب رئیس - نامه ای آقای وزیر دادگستری فرستاده اند که قرائت میشود . (بشرح زیر قرائت شد)

اول خرداد ۱۳۲۹ - ریاست محترم مجلس شورای ملی عطف برقرمه شماره ۲۱۷۳ مورخه ۲۸/۲/۲۹ در روز است که مبتلا بدرد پا و تب بودم و بستری هستم بدین سبب نتوانستم در مجلس شورای ملی حاضر و نتوانستم جواب آقای عبدالصاحب صفائی نماینده محترم را بعرض مجلس برسانم البته در اولین فرصتی که از بستری بیماری برخیزم و توانائی حرکت داشته باشم بعرض جواب مبادرت خواهم نمود - وزیر دادگستری علی هیئت .

صفائی - بنظر بنده چون این موضوع از لحاظ مخالفت با قانون اساسی قابل توجه است ممکنست ایشان نظریاتشان را بوسیله معاون وزارت دادگستری بعرض مجلس شورای ملی برسانند (صحیح است)

نایب رئیس - اگر چنانچه کسالت ایشان طول بکشد البته تقاضا خواهد شد که کتباً جواب بدهند، سبب بصورت جلسه یکشنبه ۲۲ اردیبهشت که طبع و توزیع شده اعتراضی هست ؟

فولادوند - بنده اعتراض دارم

نایب رئیس - بفرمائید .

غلامرضا فولادوند - بنده اظهارات خودم را در این صورت جلسه نمی بینم و نمی دانم این صورت جلسه ای که تقسیم شده است مربوط بآن جلسه یا مال قبل است ، جلسه پیش مقام ریاست فرمودند که در جلسه بعد آن صورت جلسه توزیع خواهد شد و در جلسه بعدم که نیست علیهذا خواستم عرض کنم که

• من مذاکرات مشروح بیست و ششمین جلسه دوره شانزدهم قانونگذاری

• اداره تندنویسی و تحریر صورت مجلس •

بیت حمله گ بنده عرض کردم کاری انجام
نماند و بعد اخیراً آقای دکتر سجادی اقداماتی کردند
بنده يك اشتباهی کردم چون هیچگاه بنده نمی خواهم
يك اشغالی اهانت بکنم بنده عرض کردم که اینها
حقوق گرفته اند و اقدامی نکرده اند بند معلوم شد که
حقوق بیست و سه تا امروز داده نشده است .
نایب رئیس - این صورت مجلس مربوط به
یکشنبه ۲۴ است (صحیح است) بعد از این دو
جلسه دیگر هم مانده شاید در همان صورت مجلسها
اظهارات آقایان منعکس شود آقای نورالدین
امامی .
نورالدین امامی - عرض بنده دو موضوع
است یکی راجع به همین صورت جلسه است که حالا
یوآش یوآش مثل دوره های قبل می شود که سه جلسه
چهار جلسه صورت مجلسها را نمی دهند ملاحظه فرمایند
مال یکشنبه را امروز داده اند که هشت روز گذشته
است عرض دوم راجع بشکل جلسات است که سر
ساعت تشکیل نمی شود مثل همان بیخ در بیست میانه
خودمان را که نتوانیم مرتب بکنیم کارهای مردم را چه
چون اینجاست خواهیم مرتب کنیم ؟
نایب رئیس - آقای دهقان .
احمد دهقان - بنده میخواستم راجع باین
طرز دادن صورت جلسه عرض بکنم که البته بطوریکه
وعده میدهند از جلسه دیگر منظم میشود ولی همین
دادن دهم هم موقعی که آقایان می آیند توی جلسه
بعقیده من وقت کافی نمیگذارد برای آقایانی که اگر
اشتهای دارند فرغ بکنند برای اینکه فوراً جلسه تشکیل
میشود و میرسد که نسبت بصورت جلسه نظری دارید
یا خیر و فرصت نیست که آدم بگوید نظری دارم یا
ندارد (صحیح است) بنده میخواستم از آقایان که
مأمور اصلاح آیین نامه هستند استدعا کنم که در موضوع
تقسیم صورت جلسه هم يك فکری بکنند که فرصت
کافی باشد که نمایندگان بتوانند صورت جلسه را
پخوانند و اگر يك اشتباهی شده باشد تذکر بدهند
چون این يك مورد بسیار مهمی است که بعضی وقتها ممکن
است اظهارات نمایندگان تعریف شده باشد یا اشتباهی
شده باشد و توجهی نکنند بلك اشکالات مهمی پیش بیاید
اینست که بنده تقاضا میکنم که در این مورد هم آقایان
توجه داشته باشند که صورت جلسات بترتیبی بدست
نمایند گان برسد که وقت کافی برای مطالعه داشته
باشد اما نسبت باظهارات خود در آن قسمت صورت
جلسه یکشنبه ۲۲ اردیبهشت خواستم عرض بکنم که
آنچه من گفتم بر طبق نوشته ای بود چون صحبت من
سیاسی داشت اینها را نوشته بودم و از روی نوشته
خواندم و يك مقداری را نمی بینم در اینجا نیست ،
خواهش میکنم دستور فرمایند بهمان ترتیب تصحیح
کنند .
نایب رئیس - این تأخیر صورت جلسات يك
قسمت مربوط بتدوین نویسی است که يك قسمت اخیراً
مرتفع شده و در بیست و سه هم مطرح است و انشاء الله
مرتب میشود .

۱. بیانکبیر از دستور آقایان بهادری
صدری - شوشتری - غلامرضا فولادوند
نایب رئیس - حالا نطق های قبل از دستور
شروع میشود. آقای بهادری
بهادری - البته آقایان معترض اخیراً درجارید
ملاحظه و استحضار حاصل فرموده اند که روزیست و
سوم اردیبهشت در اثر بارندگی های متوالی سیل
مهمی از دو نقطه بداخله شهر میانه سرازیر گردیده
متجاوز از دو بیست خانه اشخاص را کدر مسیر سیل
واقع بوده اند بگلی خراب و خسارات فوق العاده را
به تجار و کسبه بازاری وارد ساخته است
طبق تلگرافاتی که از محل رسیده است فعلاً
دو بیست خانواده بی خانمان و فاقدهستی گردیده با وضع
اسف آور در خیابانها و کوچه ها سرگردان
میشوند .
مراتب را با نهایت تأثر و تأسف بر عرض آقایان
نمایند گان معترض رسانیده از دولت و جمعیت شیر و
خورشید سرخ خواستارم که توجه فوری نسبت باعطای
اعانه و مساعدتهای لازم بخسارت دیده گان محل بمنول
و آنان را بر احرام دولت امیدوار فرمایند (صحیح است)
ضمناً از جناب آقای نخست وزیر تقاضا دارم
که دستور فرمایند سازمان برنامه هم از لحاظ وظایف
عمران و آبادی که مورد توجه می باشد در قسمت سد
بندی مسیر سیل میانه که همه ساله اهالی آن شهر را
مورد تهدید قرار میدهد توجه عاجلی فرموده با اعزام
مهندسين ترتیب سد بندی محل را تعیین و اقدام
فرمایند .
در خانه عرایض از معاضدت و مساعدت فرمانده
و افراد یادگان که لازمه مجامعت و فدا کاری را در
جلو گیری از سرایت سیل سایر نقاط شهر معدول و
مساعدت و کمکی که ب مردم آسیب دیده نموده اند تشکر
می نمایم (احسن)
نایب رئیس - آقای ناصر صدری
ناصر صدری - آنچه را که میخواستم امروز
بر عرض آقایان نمایندگان معترم مجلس شورای ملی
برسانم در وهله اول توضیح درباره بیانکبیر جناب آقای
وزیر دارائی است که در جلسه قبل نسبت بتفریقات و
اضافات کارمندان دولت ایراد فرموده اند (صحیح است)
بدو لازم است بر عرض برسانم که این عده ۱۰۰
هزار نفریکه هر کدام هم نماینده يك خانواده الهی
ده نفری میباشد و امروز کادر ثابت کارمندان دولت
را تشکیل میدهند از بدبخت ترین و بیچاره ترین
افراد کشور بوده که زندگی خود و خانواده منتسب
بخود را در منتهای درجه سختی اداره مینمایند (حاذقی
اینطور نیست آقا ، معلوم نیست از ۱۰ میلیون مردم
مملکت وضعیتشان بدتر باشد) این اشخاصیکه اغلب
آنها سه سال است از مزایای قانونی خود محروم شده
اند همه از افراد تحصیل کرده و طبقه فهیبه کشور
میشوند و آنچه تقاضا دارند بعقیده بنده قانونی است
این آقایان هیچگونه چرا دولت تفریقات سال ۲۸ و
۲۷ ما را نمیدهند در حالیکه ما برای آن دو سال
اضافه حقوقی انتظار نداریم تنها چون تفریح آن دو
سال در تفریح و حقوقیکه در سال ۲۹ خواهیم گرفت

آنها هم اگر دولت بدهد موثر است ما تقاضای بدل
توجه داریم .
مضافاً باینکه وزارتخانه هائی هستند که در همان
سالهای ۲۷ و ۲۸ تفریح خدمتگزاران خود را داده
و حتی اضافه مابه التفاوت آنرا هم پرداخته اند از
جناب آقای وزیر دارائی سؤال میکنم مگر در يك کشور
برای یکدسته کارمندان دولت یکبار و دو هوا میشود
(سالار بهزادی - بنده هم سؤال کردم جواب نیدهند)
بنده تقاضا مینمایم جناب آقای وزیر دارائی در این
خصوص توجه بیشتری بمنول فرمایند چه فراموش
نمیکند که در چند جلسه قبل که لایحه فروش خالصجات
مطرح بود یکی از آقایان نمایندگان معترض در همین
جا فرمودند که باید وضعیتی را در نظر گرفت تاریخ
در ماه لاقفل پنج هزار ریال عایدی بدست آورد چه با
ماهی دوهزار ریال نمیتواند زندگی کند صحیح است
رضیتی که در ده مسکن دارد و بیشتر مایحتاج زندگی
خود را مجاناً بدست میآورد با ماهی دو هزار ریال
نیتواند زندگی کند در اینصورت بنده نمیتوانم بفهم
يك کارمند بدبخت دولت چگونه باید با ماهی مبادل
همین مقدار و یا کمتر خود و خانواده خود را در شهر
ها با زندگی بیاورم گرانی اداره نماید و وقتی میگویند
که چند تومانی که در آخر سال بها اضافه تعلق میگیرد
بدهند موجب هزار تقلولت میگرددند .
بخدا قسم این کارمندانیکه هر روز صبح ساعت هشت
در پشت میز هایشان نشسته و کار شمارا انجام میدهند
اگر در يك کتشان را باز کنید می بینید اکثر آنها يك
پیراهن سالم بتن ندارند (شوشتری - حالا خود آقای
وزیر دارائی اینجا هستند سریعاً اظهار کنند) بنده از
دولت تقاضا مینمایم دستور صادر فرمایند که تفریقات
سال ۲۷ و ۲۸ کارمندان را که هیچ نوع منع قانونی هم
ندارند کارگزینیها صادر نمایند منتهی در احکام نوشته
شود که مابه التفاوت از اول سال ۲۹ و آنهم پس از
تصویب بودجه قابل پرداخت خواهد بود حالا اینکه
میرمایند که دولت بودجه ندارد یعنی بنده تاحدی دولت
را راهشائی میکنم که از کجا بتواند کسر بودجه را
تأمین کند . بطوریکه بنده اطلاع پیدا کردم دولت در
ظرف این سمسال اخیر بالغ بر چهل میلیون و کسری
ریال بيك مشت رعایای بدبخت و مفلولی که همقطار
گرامیشان در دوره گذشته در همه جاییکه بنده استاده ام
بر عرض نمایندگان معترم رسانیده که باندازه وسعت
یکی از کشورهای اروپائی در این مملکت بی صاحب
زمین دارد و همکاران گرامیش هر کدام کمپوش زمین
های معادل همین وسعت در اختیار دارند بعنوان پیش
پرداخت برای تحویل گندم و جو تقدیم نموده است
این رعایای بدبخت که از فرط استعمال مجبور بوده اند
قبلاً از دولت پولی دریافت کنند تا سرخرمن بتوانند
گندم و جوئی تحویل نمایند مرتب سه سال است که
نه گندم و جوئی تحویل نموده اند و نه پولیکه گرفته
مسترد داشته اند چه خود آن پولها بصرف خرید خانه
و بافهامی رسیده است که از لوازم اولیه زندگی بشمار
میآید و حتی نازلترین منزلیکه دولت برای این پولها
تعیین کرده یعنی از قرار صدی چهارم آنرا هم برداشته اند
بعقیده بنده اگر دولت همین منافع مختصر را وصول

نماید که بطور حتم وصول آن برای دولت خالی از اشکال
نخواهد بود خواهد توانست کسری بودجه اییکه از
اینجهت ایجاد میگردد تأمین نمایند و هزاران طرق
مختلف دیگر که در مواقع مقتضی بر عرض
نمایندگان معترم خواهم رسانید . اینک
موضوع دیگری که لازم بود بر عرض آقایان
نمایندگان معترم برسانم و در ضمن توجه دولت راهم
بدان جلب نمایم این است بطوریکه به بنده اطلاع
داده اند در یکی از محلات شهر تبریز شخصی برای تهیه
آب اقدام بجفر چاهی نموده است سر انجام آبی که از
این چاه استخراج شده است مخلوط با نفت بوده و
بطوریکه کهنه ای که در آن آب زده شده و با نش
نزدیک نمود ماند مشتمل گردیده اینست که بنده
انتظار دارم دولت در این باره تحقیقات لازم فرماید
و صحت و سقم آن را در نتیجه تأیید یا تکذیب نماید و در
صورت صحت اظهار نماید برای استفاده از این طلای
سیال چه تمایز عاقلانه ای اتخاذ نموده یا خواهد نمود
آخرین موضوعی را که میخواستم بر عرض برسانم و از
دولت تقاضا نمایم بدان توجه نمایند این است شهرستان
تبریز با حومه قریب ۵۰۰ هزار نفر جمعیت دارد
و بیشتر این جمعیت در دهات و قصبات اطراف شهر
پراکنده اند این دهات فواصلشان تا شهر تبریز بیست
الی سی فرسخ هم میرسد و این جمعیتها از نقطه نظر
بهداشتی هیچ نوع وسیله حتی حمام هم در اختیار ندارند
فقط در خود شهرستان تبریز عده معدودی دکتر بیشتر
نیست و اهالی این دهات بهیچوجه نمیتوانند در مواقع
ضروری از وجودشان استفاده کنند این است که بنده
پیشنهاد مینمایم دولت دوازده امبولانس باطیب در
اختیار بهداری تبریز بگذارد که این امبولانسها هر روز
در این دهات گردش کرده و در هر نقطه يك روز توقف
نماید مردم با مراجعه بآنها رفع احتیاج نمایند . و از
طرف دیگر بآنها مأموریت داده شود که شدیداً بر
علیه امراض مسری که امروز نسل ایرانی را تهدید مینماید
و در آن مناطق بعد وفور شیوع یافته مبارزه نمایند .
(احسن)
آخرین موضوعی که میخواستم عرض کنم این چیزی
است که روزنامه های دیشب و امروز صبح منتشر کردند
راجع باعتصاب کارگران در اصفهان بطوریکه نوشته اند
در يك کارخانه در حدود چند هزار نفر اعتصاب کرده اند
و يك کارخانه را انبارش را آتش زده اند با وجود
اینکه جناب آقای دکتر نخعی وزیر معترم حکار
خودشان چند هفته پیش در اصفهان بودند و باین
وضع رسیدگی میکردند بنده نمیدانم چرا هنوز این
کارگرها باین وضع ناراحت هستند و خواهش
میکند که دولت باین موضوع يك توجه بیشتری بکند
بطوریکه بنده اطلاع پیدا کرده ام این کارگران امروز
عوض اینکه سر کارشان باشند دست دسته جمع
شدند و از میان خودشان عده ای را انتخاب کرده اند
که اینها بدتر تاجانهای تجار میروند و برای کارگران
گدائی میکنند و بنده خیال میکنم که این عمل بدست
زیادی ادامه پیدا بکند و خواهش میکنم که دولت يك
توجه بیشتری بکند (صحیح است)

نایب رئیس - آقای شوشتری .
شوشتری - بسم الله الرحمن الرحیم در جلسه
یکشنبه بیست و چهارم جناب آقای حاجی حاذقی راجع
باختیارات تهران شرحی ایراد فرموده اند که مینا
صورت مجلس آروز دست بنده است ، از فرمایشات
و مفهوم فرمایشات و منطوق بیانات ایشان متبدا و اخیر
در کلی و جزئی رسیدگی که کردم دیدم آن نتیجه ای
که منظور ایشان است و منظور قانون است از او
گرفته نمیتواند من از نظر اصول اگر اعتراضی کردم
که سوختن آراه انتخابات اولیه تهران برخلاف
موازین بوده ، اعتراض بر افراد و اشخاصی نبوده چه
این دست آقایان ، آقای دکتر مصدق ، چه آن
آقایان رفقا همه با من رفیقند ، روی صلاحیت افراد
بحث نکردم ، البته در طرح انتخابات ، یعنی وقتی
که بیاید بمجلس برای تصویب نسبت به یازده نفر
نمیخواستم مخالفت کرده باشم خواستم متذکر کرده
باشم که اصولاً نمایندگان متوجه باشند این عمل غلطی
که نظیر او تا بحال نبوده و بعضی از افراد ایهام
این معنی برایشان هست که مرحوم مشیرالدوله در
دوره ششم بعد از دو روز و نصفی آراه را سوزاند
اولاً او گفت چون انتخابات انجمن در زمان حکومت
نظامی بود و در منزل حاج مهدی سلامت با حضور
مرحوم مدرس و آقای حاج سید رضای فیروز آبادی
که الحمدلله حیات دارد و جزء خدمتگزاران این
مملکت است و بنده ، چون اعتراض شده بود با انتخابات
از اینجهت اعلیحضرت فقید مرحوم مشیرالدوله را
خواست ، با قانون تطبیق کردند و گفتند چون
انجمن در زمان حکومت نظامی انتخاب شده است
قانونی نیست آقای تدین که بعمده الله حیات دارند
رئیس انجمن بودند از نظر احتیاط انجمن هم استعفا
کرد پس موضوع تشکیلش از نظر قانون منتهی
قانونی بود و این عملی که کردند رعایت اطراف را
کردند در قانون انتخابات میگویند رأی نهائی با
مجلس است اگر بنا بشود انجمن خودسرانه اینکار
را بکنند که نمیشود اولاً ۵۴ حوزه بوده من تقیب
انساب این تهران ، تقیب اینکار کمتر خاندانی
است که من نشانم اغلب اینها از مردمان
موجه محترم بدون سابقه و ربب بودند ، يك عملی
واقع شده است که آقای حاج حاذقی ، بنده و آقایان
و همه کسانیکه علاقه دارند بمملکت آن عمل را
قیح میدانند بد میدانند ، جرم میدانند ، برخلاف
اصول میدانند و آن عمل دست بردن بآراء مردم است
(صحیح است) اما اینها باید با اصول درست بشود اینکار
غلط بوده وضعیت قانون روی حب و بیض نیست که من بجناب
آقای دکتر مصدق چون علاقه دارم اگر عمل خلاف
قانونی در ردیف ایشان و رفقایشان انجام شد قضی
کنم و اگر غیر باشد نه قانون باید بطور تساوی در
مملکت حکومت کند بعقیده بنده چون رأی نهائی با
مجلس است و بدو انجمن طبق قانون تشکیل شده
باید این قسمت را توجه بدهند که قبل از آوردن
اعتبار نامه آقایان بمجلس برای توییح و تکدیر ، ترتیل
مجازات آن عمل قبیحی که شده است یا راه نشان

بدهند آن اشخاصی که ارتکاب بر خلاف قوانین
نکرده اند نشان بدهند و این را بیآورند بمجلس
بنده بمخالفت وارد نشوم و گر نه الزام دارم از نظر
قانون هر کس باشد و هر چه باشد مخالفت بکنم و
مخالفت من نسبت به ۱۱ نفر مخالفت اصولی است
لیکن نسبت بیک نفر مخالفت با صلاحیت است روی هم
صلاحیت بحث خواهم کرد که هیچ کس حق ندارد
با مقدرات مملکت بشکر خود و شخص خود عمل
قیح بکند این يك نکته (دکتر مجتهدی - آن یک نفر
کیست آقا ؟) بوقتش عرض خواهم کرد حالا مجاز
نیستم ، نزاکت هم باید مراعات بشود توضیح هم عرض
میکند گفتم ندارم
(اردلان - خواهش میکنم بفرمائید از شمه هم رد
بشود) اما نکته دیگر آقای دهقان در دوسه نوبت
در بیانات خودشان این معنی را تذکر دادند باین که
مشولیت با مصونیت سازش ندارد این حرف هم
صحیح است صددرصد صحیح است آقای سر لشکر
زاهدی چون سناتور شده اند این تذکرات ایشان را
بر کنار کرد و خود ایشان هم بر کنار میشدند من
با حفظ احترام مقام شیخوخت و مقام سوابق خدمت
ناچارم این نکته را تذکر بدهم اعلیحضرت فقید که
شاید بعضی تصور کرده اند بمیل خود امور را انجام
میداد و مشورت از کسی نمیگرفت ، بعضیها شاید تصور
کنند ، ولی در عین حال تمام امور را با قانون تطبیق
میکرد خوب بخاطر دارم آقای فرج الله بهرامی دبیر
اعظم که نسبت بایشان ارادت دارم و جزء دوستان
من است و کبیل مجلس شدند و رئیس دفتر مخصوص
بودند بعضی این که وکیل شدند اعلیحضرت فقید
فرمودند دیگر نمیشود برای این که قاتی میشود و
موم معانی دیگر است ، ممکن است اذهان مشوب
بشود (صحیح است) مقامات محترم و مقاماتی که
شیخوخت دارند و سابقه در آزادی دارند خوبست
عمل شاه فقید را در نظر بگیرند چون بعضیها عادت
ندارند یعنی نزاکتو ادبشان اجازه نمیدهد بگویند
آقا مادر تهیه هستم من عقیده ام اینست که باید تذکر
داده بشود آن آقایان هم یا مقام نمایندگی را قبول
بفرمایند یا مقام دیگر را ، این دو موضوع ، موضوع
دیگر شیوخ خوزستان بین شکایت کردند عریضه
ای نوشته اند عده ای از ایشان که این عریضه را
الان تقدیم میکنم بمقام ریاست و آن موضوع تقسیم
اراضی خوزستان است مراد از تقسیم اراضی عمران
است هر کسی يك ملک ده هزار متر زمین را آباد
کرده باشن میفهمد عریض من چیست آقا آباد کردن
زمین ، عمران کردن مملکت غیر از سفته بازی ، غیر
از احتکار ، غیر از زمین را آنجا انبار کردن و از
اینست بآنندست بردن است . شکایت کرده اند که
اراضی مخصوص ما را آئمه اند گرفته اند بدیگران
دارند تحویل میدهند من چون عادت ندارم دروغ بگویم
ورثه حاج معین بین مراجعه کردند که شعیبه که ما
خریدیم از خز علی که خریده است از نظام السلطنه
آنها را دارند میبرند اگر مراد از عمران و آبادی
گرفتن املاک مردم است و بدیگری دادن یا تقسیم
به قطعات ۶ هزار هکتار ، آقای ابریشکار دوست

جلسه ۲۶
مذاکرات مجلس شورای ملی
دوره ۱۶

البته در این صورت بطریق دولت باقی خواهد ماند و کار مشکل میشود شقوق قضیه در نظر گرفته و تکلیف هر شق روشن و معلوم شود .

مطلب دیگر اینکه در معامله قاعدتاً و اصولاً توافق فروشنده و خریدار شرط است و تصریح این مطلب در اینجا آنهم باین شکل یعنی با اضافه شدن کلمه (به) به توافق مفهوم دیگری غیر از توافق عادی بین خریدار و فروشنده ندارد و همین مفهوم است که قضیه را خیلی کشدار و راه سوء استفاده های زیادی را باز میکند .

جمله «نقداً یا با قسط» ۵ ساله هم منطقی نظر نمی آید زیرا وقتی گفته شد با قسط ۵ ساله معلوم نیست کدام آدم عاقل حاضر خواهد بود نقد معامله کند .

گذشته از این معایب تازه در این ماده دو مطلب مهم جلب توجه میکند .

یکی آنکه معلوم نشده است قیمت باید به چه مأخذ حساب شود دیگر آنکه تصریح نشده است چه شخصی یا اشخاصی باید این بها را تشخیص و عمل فروش یا واگذاری را انجام دهند .

البته آقایان معترض توجه دارند که در بعضی خالصجات مانند کرج اشخاصی در زمین های دولت درختکاری و ساختمانهایی کرده اند و ضمیمه این اعیانی غیر از اعیانی باغات و ساختمانهای رعیتی دهات دور افتاده خالصه است و بهای عرصه اعیانی واقع در خالصجاتی مثل کرج و امین آباد و امثال آنها غیر از املاک خالصه دور دست میباشد - در این ماده معلوم نشده است قیمت این عرصه چگونه تعیین خواهد شد و تصریح نشده است چه کسانی این کار را خواهند کرد آنچه بنظر می آید همان کمیسیون کفایتی که در این لایحه پیش بینی شده که حلال مشکلات و منبع فیض و گرم باید نامش نهاد مأمور تعیین بهای عرصه اعیانی های کرج و امین آباد و غیره و اجراء کننده ماده ۱۰ و فروشنده تمام املاک خالصه خواهد بود ، من از آقایان انصاف می خواهم بکنفر از اهالی یک دهی که نامش را مطلع و یا متخصص کشاورزی میگذاریم بیا یک مردی که مهندس نقش برداری می خوانیم یا فلان کارمند دون رتبه تبت که در دهات در دست انجام وظیفه می نماید یا بکنفر نماینده بانک کشاورزی که ابدأ از خالصجات اطلاعی ندارد و معلوم نیست سابقه اش چیست آیا یک چنین افرادی صلاحیت دارند برونه مثلا در کرج و یا امین آباد و امثال آنها و بهای عرصه بیابانها یا ساختمانهایی را که متنفذین تهران یا محل در ملک خالصه احداث کرده اند تعیین نمایند و یا املاک مهم دیگر دولت را بفروشد و یا باینگونه مالکین اعیانی در باب بهای عرصه و طرز پرداخت آن گفتگو و در این مسائل با آنها توافق نمایند .

من از شما سؤال میکنم یک چنین اشخاص چه صلاحیت دارند که شما این اختیارات وسیع را بآنها می دهید اینجا است که مفهوم کلمه «به توافق» معلوم میشود و می فهمیم چه منظور در این ماده بکار رفته وقتی آقایان خایندگان سؤال میکنند «به توافق صاحبان

اهالی» یعنی چه و تصور میکنم شاید در چاپ اشتباهی رخ داده است چرا نمی گوئید خیر این اشتباه نیست چرا توضیح نمیدید «به توافق» یعنی اختیار وسیع یعنی اجازه و اختیار سازش با خریدار چرا تصویب این همان اختیار است که در امور مالیاتی داده ایم و خیلی از مؤدیان از آن استفاده کرده اند چرا نمی گوئید بگذارید مردم دیگر هم از نعمت (توافق) استفاده کنند چرا نکنند وقتی ثروت این مردم در معرض حراج گذارده شده چرا یکسخت طالبین املاک بی صاحب خالصه هم از این کلمه استفاده نکنند .

مگر ما نمیدانیم در میان صد ها مردمان یک و با ایمانی که در دهات ایران زندگی میکنند افرادی هم مثل همه جای دنیا پیدا میشوند که در رندی و حقه بازی دست کمی از هم چنان شهری خود ندارند و همین اشخاص خواهند بود که در این کمیسیونها خود را باسم متخصص کشاورزی قالب زده بادستاری سایر اعضاء مجهول الهویه کمیسیون درست و حسابی بدولت و رعیت خدمت خواهند کرد بدست یک چنین اشخاصی خواهد بود که بهای عرصه خالصجات کرج و امین آباد و غیره تعیین و با فروش خالصجات مهمی مثل طغان و خواوه و خالصجات مهم گرمسار و امثال آن صورت خواهد گرفت . من از جناب آقای وزیر دارائی وجداناً میپرسم اگر ملک یکمده صغار بجناب عالی سپرده شده بود و صرفه و مصلحت صغار فروش آنرا ایجاب می نمود آیا حاضر میشدید آن ملک را با یک چنین اختیارات وسیع بدست یک چنین مردمی بفروشد من مطمئن هستم که هیچوقت حاضر نمی شدید پس چرا راضی میشوید مال مملکت که شما سپرده شده است اینطور در معرض تفریط قرار گیرد و یک چنین لایحه بمجلس شورای ملی بیاید . جناب آقای وزیر دارائی این لایحه را من اگر بجای جناب عالی بدم میدادم یک کمیونی از مردمان مجرب و صحیح العمل وزارت دارائی و مردمان اهل فن و مطلع از تمام جزئیات کار خالصجات مطالعه میکردند و یک لایحه خوبی که تمام اطراف و جوانب کار در آن رعایت و مورد توجه واقم شود میآورد و بکمیسیون دارائی میدادم و این لایحه را پس می گرفتیم .

مگر بین هزاران کارمندان با سابقه و شریف و بردبار دولت که عقیده من خوشبختانه همه آنها هم زیاد است کسی پیدا نمیشد که باید خالصجات از طریق بانک کشاورزی بدست یک چنین هیئت هائی فروخته شود .

اگر مقدر اینست که ثروت عمومی این مردم از دست برود اگر بناست فقر و بدبختی این ملت هر روز افزایش یافته به نول و مکت یک مشت نور چشمی ها افزوده گردد ترتیب امور طوری داده شده و روال کار طوری فراهم شده که دیگر احتیاجی بکمک و خدمت اینگونه کمیسیونها نیست و هستند دستگاههایی که با برنامه و یا بدون برنامه اینکار و این منظور و این خدمت را بخوبی انجام میدهند .

بعقیده من اجرای ماده ۶ قانون و سایر مواد بدست بانک کشاورزی و توسط کمیونی که در این لایحه پیش بینی شده و آنهم بکلیتی که در این لایحه مندرج است کاملاً بضرر کشور است و متعجبم باید برای اجرای قانون فروش خالصجات یک کمیسیون مرکزی مهمی مرکب از اشخاص وزین و آزموده و با سابقه منجمه چند نفر نمایندگانی که هیئت عمومی مستشاران دیوان محاسبات از بین خود با سایر کارمندان شایسته دولت انتخاب نمایند و چند تن مأمورین عالی مقامی که وزیر دارائی بر حسب پیشنهاد اداره بازرسی وزارت دارائی از بین بازرسان وزارت و یا سایر مأمورین خوش سابقه انتخاب نماید با حضور و شرکت رئیس و معاون اداره مربوطه وزارت دارائی تشکیل گردد که اجرای این قانون را تحت نظر قرار داده و نظارت نماید و برای تهیه مقدمات اجرای قانون در هر محل نیز کمیسیونهایی مرکب از ۲ نفر نمایندگان منتخب کمیسیون مرکزی و بکنفر نماینده ای که رعایا و بزرگان هر محل انتخاب کرده باشند و یک نفر نماینده بانک کشاورزی بمنظور اینکه در آتیه بانک بتواند بزرعین و رعایا وام بدهد و کمک مالی نماید تشکیل شده و تحت نظر و نظارت یکی دو نفر از اعضاء سیار کمیسیون مرکزی مقدمات را در هر محل فراهم نماید و پس از آنکه کمیسیون مرکزی نقشه عمل و گزارش کمیسیون فرعی را مورد رسیدگی قرار داد و وزارت دارائی تصویب نمود بوقوع اجرا گذارده شود .

بدیهی است کلیه آئین نامه های مربوطه باید بتصویب کمیسیون دارائی برسد و ترتیب کارطوری داده شده که با یک برنامه منظم و صحیحی این قانون در ظرف مثلا سه سال بوقوع اجرا گذارده شود این بود هرایض بنده .

نایب رئیس - آقای مکرم .

مکرم - (مخبر کمیسیون دارائی) بیاناتی که جناب آقای نریمان فرمودند چون مفصل بود بنده نتوانستم یادداشت کنم که جزء جزء را توضیح بدهم و در حقیقت جواب داده باشم و از لایحه دفاع کرده باشم ، ولی یک نکته ای را که می خواستم عرض بکنم این است که جناب آقای نریمان خودشان روزی وزیر دارائی بوده اند و حالا این بیاناتی که اینجا فرمودند هیچ توجه فرمودند که منظور از این لایحه این نبوده که املاک خالصه را تبانی بکنند و یک عده اشخاص غیر از رعایا بفروشند روح این قانون و منظور دولت و نظر مجلس شورای ملی غیر از این نیست که رعایا و زارعین کمک بشود حالا اگر اعیاناً در املاک یا در یک ملک یک اشخاصی هم صاحب عرصه و اعیان باشند اینها بنظر بنده خیلی صحیح در این قانون پیش بینی شده است که اینها بطور فروخته شود (کشاورز صدر - توافق است و لفظ است) هیچ همچین نیست و لفظ نیست (کشاورز صدر - یعنی نباید بآنها داده شود) اتفاقاً این یک ارفاق خیلی زیادی شده است برای اینکه اشکالاتی نکنند

برای رعایا اگر یک کسی واقفاً آنجا دوتا دکان ساخته ، یا یک خانه تهیه کرده ، یا یک باغی درست کرده برای این دیگر اشکالاتی نکنند و برای این تشکیلاتی قائل نشویم یک مبلغی هزینه سفر و فوق العاده بشود که میخواستند بروند آنجا تقویم و ارزیابی بکنند یا نقش برداری بکنند توافق بکنند بکنفر از آنها بکنفر از طرف دولت ، بکنفر هم خبره مرض الطرفین توافق بکنند و بفروشد حالا منظورم این بود که خود جناب آقای نریمان که خودشان وزیر دارائی بودند و مأمورین وزارت دارائی را خوب میشناختند حالا فرمایند که بهتر است این لایحه را پس بگیرند و بیک کمیونی مراجعه بکنند ولی هیچ توجه فرمودند که در این کمیسیون یعنی در کمیسیون قوانین وزارت دارائی که در مجلس تشکیل میشود با هر کمیسیون دیگری هم که بخواد لایحه ای تنظیم کند بوسیله وزارت دارائی باید بیاید در این کمیسیون ، در این کمیسیون اکثر اشخاصی شرکت دارند که اینها یک عمر سابقه خدمت در وزارت دارائی داشته اند و دارند از قبیل خود بنده که این افتخار را دارم که بیشتر از سی سال در وزارت دارائی خدمت کرده ام جناب آقای وارسته وزیر دارائی که اطلاعاتشان بسیار وسیع و بسط است در امور مالی و هر نظری که بدهند واقفاً صائب است و موردیستند جناب آقای گنجی نایب رئیس معترض مجلس شورای ملی ایشان عمری را در وزارت دارائی طی کرده اند آقای امینی و هم منظور سایر آقایان یک عده زیادی اعضاء وزارت دارائی هستند جناب آقای اردلان همه اینها مردمانی هستند مطلع و بصیر خلاصه اگر بنا است با نظر بدینی بخواهیم جزء جزء این لایحه را انتقاد بکنیم و پیشنهادی هم ندهیم این لایحه بنظر بنده بجائی نخواهد رسید ، ولی بنده بجناب آقای نریمان عرض کردم که خوب است این مطالبی که میفرمائید پیشنهاد بدهید و راه رسیدن یک نتایجی که نظر داشته باشید جز از طریق پیشنهاد و طرح در کمیسیون قوانین دارائی راه دیگری ندارم بعد فرمودند که گفته شده است در این ماده تذکر داده شده است پیشنهاد شده که با قسط پنج ساله بخرند و کدام آدم عاقل می آید که نقد بخرد یعنی گفته شده است که نقد بخری با قسط پنج ساله کدام آدم عاقل می آید که نقد بخرد و پنج ساله نخرد در صورتیکه اینطور نیست آن کسی که پنج ساله می خواهد بخرد طبقاً تا اقساطش را نپردازد ملکش در رهن دولت است و هیچ گونه استفاده ای نخواهد توانست بکند و اگر نقد خرید البته طبیعی است دیگر مال خودش است و در اختیار خودش خواهد بود هر گونه دخل و تصرفی میتواند بکند راجع بتقویم خالصجات اظهار نگرانی فرمودند که بوسیله این کمیونی که دو ماده ۳ معین شده اظهار نگرانی کردند که اگر باین وسیله تقدیم بشود ممکن است تبانی بشود و نتیجه ای که منظور دولت یا مجلس شورای ملی است عاید نشود در صورتیکه بنده عرض میکنم یکی از مواردی که باز جنبه ارفاق در نظر گرفته شده است که برعایا کمک بشود همین ماده است که تکرار

میکند از هر گونه اشکالاتی احتراز شده بهر صورت بنده از ایشان و از سایر آقایان معترض استعدا میکنم برای اینکه این لایحه شور اولش زودتر تمام بشود (صحیح است) و این پیشنهادات در کمیسیون مورد مطالعه قرار گیرد و بعد از تنقیح و تصحیح برگردد بمجلس و دوباره یک ماه دیگر قطعاً مورد شور دوم قرار خواهد گرفت و فراموش نشود که بعد از شور دوم باز باید بمجلس سنا فرستاده شود این لایحه این طرحی که برای کمک به رعایا است این را موافقت فرمائید که شور اولش زودتر تمام بشود بروید بکمیسیون

نایب رئیس - آقای ملک مدنی موافق هستید ؟

ملک مدنی - بله موافقم .

نایب رئیس - فرمائید .

ملک مدنی - بنظر بنده این لایحه خوبی است که وزارت دارائی بمجلس داده است و منافاتی هم با نظر آقای نریمان ندارد زیرا ما می توانیم در کمیسیون هم آن نظریات اصلاحی که داریم متذکر بشویم خود جناب عالی یا هر کس نظریاتی داشته باشد میتواند در کمیسیون حاضر شود و این لایحه و موادش را یک طوری تهیه بکنیم که برفع مردم باشد ولی اگر بخواهند پس بگیرند و در مرتبه بمجلس بدهند باز همین جریان را باید طی کنند زیرا دولت هر لایحه ای که تهیه کند بالاخره باید در مجلس مورد شور و بحث واقع شود و جریان های پارلمانی را طی کرده باشد بنا بر این بنظر بنده این نظریه ای که آقایان اظهار کردند که تسریع بکنند این لایحه کارش انجام بشود بفتح آن طبقه است که اغلب آقایان طرفدارش هستند اما نکته ای که می خواستم متذکر بشوم این موضوع اعیانی که اینجا بحث شد آقایان خیلی رویش صحبت کردند ولی بعقیده بنده مثل اینکه باصل مطلب توجه نکردند اعیان در دهات خالصه ۴ قسم است یک اعیانی است که مال خود رعیت است (کشاورز صدر - آنرا ما موافقم) یک اعیانی است که مال مردمی است که زراعت ندارند ولی ساکن ده هستند که اینها را خوش نشین میگویند باغ دارد که جریانه میدهد ولی صاحب اعیان است حتی به ثبت هم رسانده هم آن دسته هم همین است دست اگر آن عرصه به آنها فروخته شود اشکالی ندارد .

یکدسته سومی هستند که مردمی هستند که در شهرها نشسته اند یا شده اند رفته اند توی ده یا مأمور خالصه بوده است ، مأمور جمع آوری ده خالصه بوده ، رفته آنجا برای خودش یک اعیانی درست کرده ، یک باغ درست کرده ، یک بیشه درست کرده آن بیشه و باغ که آنجا درست کرده آلان اعیانش خیلی قیمت دارد توجه فرمائید ولی وقتی بنشیند که این املاک بفروش برود آن زارعین آنجا مطابق قاعده ای که تا بحال ما داشتیم آن اعیان در دست سوم که خارج از سکنه هستند متعلق بآن ملک است شما ملاک عمل چه قرار میدهید ؟ در موقع فروش از روی درآمدش است یک در آمد همین جریانه باغ دارهای خارج از

سکنه ای هستند که جزء درآمد آن صاحب میکنند باید با خود زارعین این اعیان تقویم بشود و در واقع جزء درآمد گذارده شود نه اینکه مستقیماً خود وزارت دارائی آنرا بفروشد مگر آنکه زارعین خودشان حاضر بشوند و در موقع خرید فرار داد به بشند با دولت که ما این دسته صاحبان اعیان خارج از سکنه را که در شهرها نشسته اند مجزا میکنیم آنوقت است که باز خود وزارت دارائی یعنی صاحب آن ملک هر کس است با دولت است آن اعیان را عرضه اش را تقویم میکند و بآنها واگذار میکند ولی قاعدتاً باید با خود صاحبان املاک خریداری بست چرا ؟ برای اینکه آن اعیان از آن آب فلتان باید مشروب شود (مکرم - معذرت می خواهم این در آخر ماده اول تصریح شده بشرط سکونت در محل) اما شخصی که ساکن ده نیستند و خارج از سکنه هستند عرض کردم مباشرتاً خالصه بوده ، یا شده رفته در این دهات اطراف آلان دارای اعیان مهمی است که اعیانش را ثبت کرده ورقه ثبت را هم در دست دارد این را نباید از نظر دور کرد که آنرا باید عرضه اش را بقیمت صحیح از ۶ پول گرفت چون این زارع نیست که مورد ارفاق باشد برای چنین کسی که اعیان آمده آنجا ایجاد کرده و سالی ده هزار تومان استفاده میبرد بدولت قیمت اعیان را ندهد اینکه میشود جناب عالی که کمیسیون هستید بنده خواستم این نکته را متذکر بشوم که سوء تفاهمی نشود که آن دسته ای که متول است توی شهر نشسته زارع نیست ، ساکن ده نیست این نباید مورد ارفاق واقع بشود

نایب رئیس - پیشنهاد کفایت مذاکرات رسیده قرائت میشود

(پیشنهاد آقای نبوی راجع بکفایت مذاکرات بشرح زیر خوانده شد)

نسبت بماده ۱۰ درخواست کفایت مذاکرات می میکنم نبوی . پیشنهاد کفایت مذاکرات میشود - دهقان

نایب رئیس - آقای نبوی فرمائید

نبوی - ماده ۶ سه جلسه است رویش صحبت شده (صحیح است) در جلسه گذشته هم بنده پیشنهاد کفایت مذاکرات کردم چون عده کانی نبود رای گرفته نشد در جلسه امروز اول جلسه باید راجع به کفایت مذاکرات رای گرفته میشد در هر صورت مذاکرات با اندازه کافی شده و اگر هم نظری آقایان دارند از طریق دادن پیشنهاد باید نظرشان تأمین بشود استعدا میکنم موافقت فرمائید اینها اقل بکفایت مذاکراتش رای گرفته شود (صحیح است)

کشاورز صدر - بنده مخالفم

نایب رئیس - فرمائید

کشاورز صدر - بعقیده بنده مذاکره کافی نبود برای اینکه اگر مذاکرات کافی شده بود جناب آقای وزیر دارائی تا بحال خودشان این ماده را اصلاح فرموده بودند این دلیل بنده است اما این قانون را برای چه آورده ایم برای این آورده ایم که برعایا و کشاورزان کمک بکنیم بجز این نظری نبود ما نظرد دیگری در مورد این قانون نداشتیم در اینجا در قسمت اخیر این

ماده که میگوید هر سه خانه های مسکونی رها یا حتی اضافه بکنند هر سه خانه های مسکونی و باغات رها یا مجاناً واگذار میشود بنده نمیدانم بجهت آمده اند توافق را راجع بر سه ایوان اشخاص بجز رهیت هم قائل شده اند همانطور که جناب ملک فرمودند درست است يك دست ای مثل نجار یا آهنگر و این قبیل اشخاص در ده خوش نشین هستند و باغ و خانه هم دارند اما الان که خالصه از بابت عرصه از آنها چیزی نمیگیرد و اینها شکایتی نکردند مگر نبشود این را بگذارند بد تکلیف آن را معین کنند تحقیقت قضیه این است که اسباب نگرانی فراهم شده است یک نفر خود بنده در این قسمت نظریاتی دارم و قطع دارم با این توضیحی که عرض میکنم چون نظری ندارم جناب آقای وزیر دارائی هم خودشان توجه میکنند آنوقت خواهند دید که اگر مخالف و موافق صحبت کنند مطلب روشن میشود مثلا الان اراضی خالصه خوزستان را که صورتش را بنده خواندم در این موقع که بعضی ها گفتگو میکنند که بایستی خورده مالک را تشویق کرد دولت لایحه میآورد میگوید طبقه زارع و بی کار مملکت را مشمول بکنند رعیتی بکنند بنده می بینم همه اش از ۲۰۰ هکتار و ۲۵۰ هکتار و ۶۰۰ هکتار (شوشتری - شش هزار هکتار) شش هزار هکتار صحبت است شما که این را میخواهید آب درآورد این را شش هزار هکتار نکنید و بدهید بدست اشخاصی که ۵۰ جای دیگر ملک دارند و باز میخواهند بروند آنجا قضیه اینجاست چون مال خالصه مثل مال بی صاحب میماند چون رفته اند آنجا خوب امکان دارد که ۵۰ هکتار سی هکتار از هر ده بهترین زمینش را گرفته اند یا قلمستان کرده اند یا باغ کرده اند و متافع آن اعیانی که اصلا جزو ملک بشمار نمیروند بر مراتب زیادتر است از عایدی خود آن ده خالصه این نقض فرض است بنده عقیده ام این است که در این ماده جناب آقای وزیر دارائی فقط قسمت اخیر مادرا که مربوط بر اراضی است موافقت بکنند که بشود ماده شش و قسمت اول ماده حذف شود البته اگر باشکالاتی برخوردارید قانون دیگری میآوردید و الا اینکه زیاد صحبت میشود جناب آقای نبوی برای این نگرانی است که باز همان لاشخورها می بینم که پنجه انداخته اند و این رعیت بدبخت را از یاد میآورند این را موافقت بفرمائید بنده همانطوری که دفعه قبل عرض کردم و يك سوء تفاهمی حاصل شد برای بعضی ها معتقد هم کس هر جا مالک باشد هر چند هم دلش بخواهد ملک داشته باشد کسی بغل ندارد ولی در مملکت نباید طوری کرد که تمام رسته های منافع مملکت را داد بدست يك طبقه جدید الولاده که ۲۰ سال از عمر شریفشان نگذشته است و تمام سرمایه مملکت را جمع کرده است این است که استدعایم از جناب آقای وزیر دارائی این است برای امتحان روحیه مجلس الان امتحان بفرمائید این تجارت از ماده اراضی خالصه که اعیانی آن متعلق باشخاص است از طرف بانک بتوافق صاحبان اعیانی در صورتیکه ظالم باشند تقدأ یا باقسط ۵ ساله داده میشود حذف

شود و این جمله بنام ماده شش هر سه خانه های مسکونی رها یا و باغات مسکونی رها یا مجاناً بر رها یا واگذار میشود اورا ملاحظه بفرمائید مجلس موافقت میکند نسبت به قسمت بندهم اگر احتیاجی ایجاب کرد اگر تقاضای شد آنوقت يك تحصیل اجازه ای از مجلس بشود و اگر غیر از این باشد پیشنهاد حذف میشود و ممکن است قبول کرد و الا قانون بسیار خوب است ماده هم خیلی خوب است بشرط اینکه این قسمت اخیرش باشد موافقت داریم راجع بر رها یا صحبت میکنیم و فکر میکنیم شاید بیانییم دیگران را هم بیآوریم اینجا من حالا نمیخواهم زیاد طول و تفصیل بدهم که اشخاص از قسمت اول این ماده استفاده تا مشروع خواهند کرد و استدعا میکنم جناب آقای وزیر دارائی قناعت بکنند که ماده ۶ همین قسمت مربوط بر رها یا باشد و قطعا تصویب خواهد شد.

نایب رئیس - رأی میگیریم بکفایت مذاکرات در ماده ۶ آقایان موافقین قیام فرمائید (عده کثیری قیام کردند) تصویب شد آقای وزیر جنک مطلبی دارید؟

وزیر جنگ - سؤالی کرده بودند آقای حائری زاده.

نایب رئیس - سؤالات مطرح نیست باشد برای جلسه آتی، پیشنهادات قرائت میشود.

(بشرح زیر قرائت شد)

ریاست مجلس شورای ملی - در ماده ۶ نوشته شده اراضی خالصه که اعیانی آن متعلق باشخاص است از طرف بانک به توافق صاحبان اعیانی فروخته میشود این ماده مبهم است باین معنی که معلوم نیست اگر کسی در ملک خالصه اعیانی داشته باشد دولت میتواند تمام اراضی خالصه را بآن شخص بفروشد یا خرید دولت باید توضیح بدهد مقصودش چیست - آزاد در ماده ۶ پیشنهاد میکنم اضافه شود، اراضی که رها یا در آن ایشه و اشجار دارند مجاناً به آنها واگذار می شود - نبوی

ریاست معترم مجلس شورای ملی - پیشنهاد میکنم در ماده ششم بعد از جمله هر سه خانه های مسکونی رها یا کله (و باغات رها یا) اضافه شود - عماد تربتی

ریاست معترم مجلس - پیشنهاد میکنم در ماده ۶ بعد از جمله از طرف بانک (باحقاقه معمول) اضافه شود دولت آبادی

ریاست معترم مجلس شورای ملی - اصلاح ماده ۶ را بطریق زیر پیشنهاد میکنم

اراضی خالصه آنچه که زیر ایشه از قبیل خانه مسکونی و دکا کین و امثال آنها واقع است بطور رایگان و مجانی بصاحبان ایشه بر گذار شود و آن مقدار از اراضی که بطور باغات احداث و عمران شده و در آنها درختکاری و یا امثال آن شده باشد زیر نظر مطلقین محلی و نماینده دولت عادلانه قیمت شده نصف قیمت را منصرف و آباد میکنند در مدت پنجسال پرداخت خواهد نمود و نصف قیمت دیگر باو بخشوده خواهد شد - سید محمد علی شوشتری

ریاست معترم مجلس شورای ملی - اینجناب بهاء الدین کهید پیشنهاد مینمایم که تبصره ذیل به ماده ۶ علاوه شود

تبصره - اراضی خالصه که اعیانی از قبیل باغ و خانه متعلق بکشاورزان همان محل باشد باین معنی که حمل زراعتی در همان محل داشته باشد و ساکن همان محل باشد مجاناً بکشاورزان فقط واگذار گردد کهید

در ماده ۶ پیشنهاد میکنم رهایی که در محل ملک ساکن هستند و تا این تاریخ خانه ساخته یا باغ موو درخت زده هر سه مجانی بآن رهیت ساکن ملک داده شود - قاسم فولادوند

مقام ریاست معترم مجلس شورای ملی - پیشنهاد مینمایم در ماده ۶ تبصره زیر اضافه شود:

تبصره - اشخاصیکه ساکن ده هستند عرصه او را باید مطابق نرخ روز تقویم شود و پرداخت نمایند ملک مدنی

ریاست معترم مجلس شورای ملی - اینجناب پیشنهاد مینمایم که تبصره ذیل بماده ۶ اضافه شود:

تبصره - بمنظور کمک بزراعتین و برزگران و برای تشویق آنها بهر نفر برزگر که ساکن محل باشد جهت احداث باغ یک هزار متر از اراضی مجاناً بآنها واگذار میشود - کهید

نایب رئیس - پیشنهادات راجع بماده ۶ به کمیسیون ارجاع میشود حالا ماده ۷ مطرح است و قرائت میشود (ماده ۷ بشرح زیر قرائت شد)

ماده ۷ - بهره مالکانه تا تاریخ معامله متعلق بدولت بوده و بانک کشاورزی موظف است از تاریخ تحویل در آمد و بقایای املاک را جمع آوری نموده و بعد از وضع صدی ۱۵ بابت هزینه وصول در آخر هر ماه بخرانه دولت پرداخت نماید.

نایب رئیس - آقای شوشتری مخالف هستید آقای شوشتری - بلی

نایب رئیس - بفرمائید

شوشتری - باز هم بسم الله الرحمن الرحیم (يك نفر از نمایندگان - باز هم؟) بله همه وقت بسم الله الرحمن الرحیم مخالفت بنده با این ماده از نظر فکری است که پیدا کرده ام، این چند روزه خیلی دقت کردم اراضی خالصه املاک خالصه که قبلا فروخته شده آن فروشی که شده است بنا بصالح مملکت و مصالح رها یا و مصالح عمران صورت نگرفته ضمناً این جمله را خواهش میکنم آقایان تند نویسان چون در آن بیان نام قبلا اشتباه کردم نه هزار هکتار از آن نهد هکتار عرض کردم اصلاح بفرمائید

عرض کردم که عرض از فروش خالصجات اگر گرفتن از دست دولت است که یکمده مأمورین دولت میروند و استفاده میکنند و آنروز هم خود من عرض کردم خلق الله مال دولت را مثل آنکه برایگان باید بردارند و یا گنجی پیدا کرده اند و مفت باید بردارند بپزند (دهقان - مال دولت نیست مال ملت است) اجازه بدهید دولت و ملت یکی است کما ترون بولی ملیهم دولت و ملت یکی است من هم باشما یکی آقای نفست وزیر، وزیر دارائی و آقای مکرم و آقا همه مثل هم

پنجم - یعنی تسلیم ما ملک را بشکول کنیم یعنی همه ما مال این ملک هستیم (صحیح است) عرض کنم که این تقسیم اراضی خوزستان که همه را بشه انداخته (صحیح است) بشنوم که بکنند رفتند انسان مهتوت میشود که اشخاصی که شایسته نیست و نباید در اطراف شتون آنها این کلمات گفته شود میروند و دست بندی رامیاندازند و باین صورت در مایه بقیده بنده این چهارصد یا صد یارچه ملک يك سرمایه ای است که از این سرمایه اگر با این دو دقت و توجه ما بتوانیم میتوانیم هم کار مندان دولت را مرفه کنیم و هم مازاد کارمندان را با رضایت آنها بر کنار کنیم خدمتی است هم به مملکت شده وهم ملک آباد میشود

پروروز با جناب آقای جواد هامری سلمه الله تعالی داشتیم صحبت میکردیم که مملکت ما که ۱۸ میلیون و سیصد و چند هزار جمعیت دارد که در ستون ملاحظات باز اداره آمار مینویسد بواسطه نبودن وسائل و مأمور عده زیادی از موالید ثبت نشده و همینطور در قسمت های کنار مملکت شاید يك هشر از مملکت هنوز شناسنامه نگرفته اند حالا بین اهلا لاین این عرض را میکنم یکی از اشتباهات دولت زمان جنگ گذشته این بود که آمار جمعیت کشور را روی ۱۰ میلیون حساب کرده و سهمیه قند و شکر و قماش گرفتند و طبعاً بازار سیاه تولید شد اگر آنروز فکر میکردند و سرشماری واقعی بود و برای ۲۰ میلیون سهمیه می گرفتند اینطور یکمده متعمر پیدا نمیشدند که ۷۰ میلیون تومان و صد میلیون تومان در ۶-۷ سال پیدا بکنند بعد هم بروند آمریکا و بریش مردم بختندند (صحیح است) توجه بفرمائید اینها نکاتی است که تماش علی الظار خیلی کوچک است لیکن در مملکت داری اینها بزرگ است اینها مؤثر است برای این ۱۶۰۰ یارچه ملک آقای مکرم خوب گوش کن (مکرم - متوجه هستم بفرمائید آقا) ۲۰۰ یا ۳۰ ملک را بفروشم بطور مزایده باجناب آقای هامری صحبت کردیم برای این مملکتی که یک میلیون و ۷۰۰ هزار کیلومتر مربع وسعت دارد و ما میخواهیم عمران بشیم بحرف که نمیشود جمعیت تکافوی عملی این کار را نمیکند ما اول کاری که باید بکنیم باید سرمایه ای پیدا کنیم که نسبت برهیت و نسبت بملک و نسبت بمالک يك عمل اساسی بکنیم و آن عمل ششم است ششم را باید مجانی بکنیم زمین را باید مجاناً برگردانیم ممکن است از سالکین يك نلت اجاره تراکتور را بگیریم ولی اگر ۵۰۰ تراکتور ۱۰۰۰ تراکتور تقسیم کنیم به ۱۰ استان چطور میروند و استفاده میکنند و آنروز هم خود من عرض کردم خلق الله مال دولت را مثل آنکه برایگان باید بردارند و یا گنجی پیدا کرده اند و مفت باید بردارند بپزند (دهقان - مال دولت نیست مال ملت است) اجازه بدهید دولت و ملت یکی است کما ترون بولی ملیهم دولت و ملت یکی است من هم باشما یکی آقای نفست وزیر، وزیر دارائی و آقای مکرم و آقا همه مثل هم

ناروزی لا مگر کسی در موارد فارسی است؟ این ها را بله و پنجم که چه میگیریم و اشتباه هم نمی کنم الفاصله ولی در این اموری که مربوط به مردم است از خالصه بخواهیم که اشتباه نکنیم ما اگر سرمایه ای بشیم بدست دولت و دولت بدست مردمان با ایمان که پاینده و تراکتور در اختیار مردم بگذارند تا اراضی را ششم بزنند مجانی، عواید و سطح درآمد رها یا درست ۲ برابر میشود حد اقل (یکی از نمایندگان - خیلی بیشتر میشود) خیلی بیشتر می شود چه مانی دارد ۲۰ یارچه ۵۰ یارچه را اگر بطور یاسکیزه به مزایده بگذاریم فروشنش را امانه با خرج تراشی آن باز به او درست کنیم، گرگان ۸۰۰ هزار هکتار اراضی دارد و شاید بیشتر و شاید کمتر حساب نکردم اسفرا این که آقای سید مهتوی در آنجا مالک است از جلو سلطان آباد که حرکت می کنید تا میان آباد ۲۱ فرسخ است آنوقت عرضش را هم بگیرد از آنطرف ده فرسخ تا ۱۵ فرسخ است من همه را دیده ام آثار سدها آثار سابقه مال سامانیها مال دیاله همه موجود است متأسفانه بدست ما که افتاد باینصورت درآمد ما برویم این اراضی را پنج هکتار و ده هکتار درست بکنیم بشیم بدست يك کارمند دولت بگوئیم آقا جان این زمین است برای ششم زده ایم اینهم تخش برو آنجا قیمت عادلانه اش هم اینست ما بنصف قیمت برای حساب می کنیم حقوق دهساله را هم پیش میبیم خدا را شاهد می گیرم از این طریق تأمین می شود نه اینکه بیانییم این ۱۶۰۰ یارچه ۱۷۰۰ یارچه ملک را هم از دست دولت بگیریم همین صورت باشد شما خواهید دید باین جور تقسیم خوزستان که ۴۰ هزار هکتار و ۲۰۰۰ هکتار باشخاص دادند مملکت آباد نمی شود مملکت داری روی حرفهای شیرین نیست روی دقت روی عمل با ایمان و توجه بخدا و نصفت و عدالت و منافع مردم را در نظر گرفتن است از این جهت بنده حذف این ماده را هم قبلا پیشنهاد کردم این را پیشنهاد کردم برای اینکه عراض را عرض کنم جناب آقای وارسته من شما را آدم خوبی می شناسم باید مجددا بروی بنشینم فکریکتی دقت کنی به بینی چطور می شود که در فروش این اراضی رها یا استفاده کنند بیانی که آقای ملک مدنی فرمودند جناب آقای ملک مدنی صحیح بود یکمده ای در طهران اگر تا بر است فلا رفته اراضی يك جانی را گرفته استفاده می کند ولی باز رعیت ساکن آنجا همانطور بیچاره است علت ایشرا با دقت و توجه بیشتری دقت کرد توجه بفرمائید اگر اصلاح بشود البته در شور دوم در مجلس شورای ملی نمایندگان معترم با يك توجه مخصوصی رای خواهند داد والا اگر غیر از اینچور باشد بنده مخالفم

نایب رئیس - آقای نبوی موافقت؟

نبوی - بله، بیانات جناب آقای شوشتری نماینده محترم بسیار متین و صحیح بود ولی میخواستم عرض کنم صاحب و گرفتاری مادر مملکت خیلی زیاد

است اگر چه لا محاله بعضی اشخاصی را می بینم یکی از آن مطالب مجلس آمد تمام آن در ضمن آن طرح رفع کرد مرگم آن بجایش باشد از طرفی اظهار نظر فرمودند که از این دعوت یا تمام دعوت یا تمام آن را مزایده بفروش برساند و حال آنکه در گفتگو کار را کردند همان خالصه ای که حضرتعالی از فروش آنها تنقید فرمودید و فرمودید بصورت شری انجام نشد از طریق مزایده شد این همانکاری بود قانون اجازه داده بود دولت هم کرد حالا بشنوم نمی کنم آن عمل صحیح بود آن کار بنفع مملکت بود یا بضرر مملکت در هر صورت آن املاک را اشخاصی خریدند و فعلا هم آباد شده است اگر هم منظور ما افزایش محصول مملکت باشد بصورت مملکت فروش آن املاک افزوده و الا ان هم بر تعداد دعوت آباد مملکت از آن طریق افزوده شده مطلب دیگری که در اینجا هم حضرتعالی و هم سایر آقایان مکرر فرمودند موضوع خوزستان است اراضی خوزستان قانون مخصوصی دارد مربوط باین قانون هیچ وجه نیست آن قانون اگر بد تنظیم شده باشد باید اجرا شده ارتباطی باین کار که الان دولت می خواهد آنرا انجام بدهد ندارد آن اگر بد اجرا شده بایستی کوزارت دارائی جواب بدهد اگر قانون بد وضع شده باید مواد را بیآورند اینجا اصلاح کنند فعلا وزارت دارائی و دولت حاضر شدند با حسن نیت يك عملی انجام بدهند که این عمل از صدر مشروطیت تا بحال جزو آمال وطن پرستان مملکت بوده (صحیح است) اگر شما بفرمانده اجزایی که در ایران تشکیل شده مراجعه کنید در تمام آنها می بینید که نوشته اند فروش خالصجات بر رها یا این رها یا سالها در این مملکت زحمت کشیده اند و سالها در این املاک کار کرده اند و باصلاح معروف حق آب و گل دارند این املاک را آنها ایجاد کرده اند حالا ما بایستی در مقابل این فکری که دولت کرده مشکلاتی ایجاد کنیم (یکی از نمایندگان - مال رها یا است) بله مال رها یا است ما باید کساری کنیم که باین منظور برسیم مال خود رها یا است این ماده ای که در اینجا مطرح است راجع به بهره مالکانه است تا وقتی که بر رها یا واگذار نشده گفته اند که بانک کشاورزی وصول کند و بدولت بدهد وقتی که املاک مال او شد از بهره مالکانه استفاده میکند فقط خواستم يك تذکره بدهم که این بهره مالکانه يك جمله به آن اضافه شود که بطریق معمول سابق (مکرم - البته از تاریخ تحویل) نه اینکه بانک کشاورزی بهره مالکانه را يك رقم زیادتری فرض کند و از رها یا مطالبه کند که برای آنها دادش مشکل باشد و خلاف انصاف، و يك پیشنهادی هم کرده ام و تنی میکنم آقایان موافقت بفرمائید این قانون زودتر شور اولش بگذرد که اگر همین جور در این عمل بشود ۶ - ۷ ماه کار خواهد داشت

نایب رئیس - پیشنهاد کفایت مذاکرات و سید است قرائت بطور

